

Odrednice odabira strategije prilaženja potencijalnom partneru

LUCIJA ŠUTIĆ

Strategije prilaženja potencijalnom partneru neophodne su prilikom započinjanja svakog romantičnog odnosa. U ovom članku iznesen je pregled dvaju istraživanja strategija prilaženja koja polaze od klasifikacije Clark, Shaver i Abrahams (1999), prema kojoj postoji ukupno osam različitih strategija. Te je strategije moguće podijeliti i u dvije veće skupine: na aktivne (npr. izravno prilaženje), odnosno na pasivne (npr. čekanje da druga osoba prva priđe). Cilj ovog rada bio je utvrditi i prikazati prediktore individualnih razlika vezanih uz odabir pojedinih strategija prilaženja. Ispitivani prediktori pritom su bili: osobine ličnosti, vremenske perspektive i stavovi prema rodnim ulogama.

Ključne riječi: strategije prilaženja partneru, ličnost, vremenska perspektiva, rodne uloge

Prvi korak u započinjanju romantičnog odnosa primjena je neke strategije prilaženja potencijalnom partneru. Evolucijski psiholozi utvrdili su kako postoje spolne razlike u strategijama prilaženja pa se tako žene izazovno odijevaju kako bi istaknule svoju mladolikost i zdravlje, dok muškarci češće naglašavaju svoju fizičku snagu i financijski status (Greer i Buss, 1994; prema Clark, Shaver i Abrahams, 1999). Iako intuitivan, evolucijski

pristup je previše pojednostavljen pa su Clark, Shaver i Abrahams (1999) odlučili na temelju postojeće literature provesti istraživanje s ciljem klasifikacije strategija prilaženja potencijalnom partneru. Tako su zadali sudionicima da zamisle kako ih privlači osoba koja je možda zainteresirana za njih te da procijene kolika je vjerojatnost da će postupiti na svaki od opisanih načina. Ovim su pristupom utvrdili osam strategija navedenih i opisanih u Tablici 1.

Tablica 1. Opis ponašanja karakterističnih za pojedine strategije prilaženja potencijalnom partneru (prema Clark, Shaver i Abrahams, 1999).

Izravno prilaženje	ostvarivanje fizičkog kontakta, poziv na izlazak
Samootkrivanje	iznošenje osobnih informacija, npr. ciljeva ili želja
Zbijanje šala	zadirkivanje
Stvaranje romantične atmosfere	romantično ozračje, iniciranje slučajnog dodira
Pokazivanje resursa	kupovanje darova, davanje do znanja što posjedujemo
Slanje suptilnih signala	poticanje razgovora o romantici općenito
Traženje pomoći	traženje obitelji i prijatelja da pomognu s prilaženjem
Pasivno čekanje	čekanje da potencijalni partner pristupi nama

Istraživanja strategija prekida romantične veze pokazala su kako su ugodnost, ekstraverzija i intelekt prediktori korištenja izravnih, a neuroticizam neizravnih strategija prekida (Pešorda i sur., 2014). Babić (2013) je pak utvrdila da su vremenske perspektive odrednica odabira strategije prekida veze. Budući da su i strategije prilaženja i strategije prekida obrasci ponašanja u romantičnim vezama, očekivano je da odrednice strategija prekida predviđaju i odabir strategija prilaženja potencijalnom partneru.

1. studija (Šutić, Štrk, Stamenov, Paradžik i Hedžet, 2016) - Osobine ličnosti

Uvod

Larsen i Buss (2008, str. 4) definiraju ličnost kao „skup psihičkih osobina i mehanizama unutar pojedinca koji su organizirani i relativno trajni te utječu na interakcije pojedinca i okoline“. Među brojnim klasifikacijama osobina ličnosti ističe se petofaktorski model prema kojem se osobine grupiraju u pet dimenzija: ugodnost, savjesnost, ekstraverzija, neuroticizam i intelekt/otvorenost. Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi postoji li povezanost dimenzija ličnosti petofaktorskog modela i strategija prilaženja potencijalnom partneru. S obzirom da je ovo bilo prvo istraživanje strategija prilaženja u Hrvatskoj, cilj je također bio utvrditi učestalost korištenja pojedinih strategija kao i postojanje spolnih razlika u njihovom korištenju.

Lucija Šutić, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju, ORCID: 0000-0002-4507-1924.

Metoda i sudionici

U istraživanju je sudjelovalo 445 studenata prosječne dobi 20,91 godina, od čega 63,1% žena. Podaci su prikupljeni *online* upitnikom koji se sastojao od pitanja o demografskim podacima, upitnika ličnosti IPIP-50 te opisa svake od navedenih strategija. IPIP-50 sadrži 50 čestica koje mjere pet dimenzija ličnosti: ugodnost, savjesnost, ekstraverziju, emocionalnu stabilnost i intelekt. Nakon što su ispunili IPIP-50, sudionici su dobili uputu da prvo zamisle situaciju u kojoj im je njima nepoznata osoba privlačna na romantičan način pa na ljestvici od 1 do 9 procijene kolika je vjerojatnost da bi koristili pojedinu strategiju prilaženja. Potom su trebali učiniti isto za situaciju u kojoj im je privlačna njima poznata osoba.

Rezultati

Najčešće korištene strategije su samootkrivanje, slanje suptilnih signala i zbijanje šala, dok se najrjeđe pokazuju resursi. Pritom smo skloniji izravno pristupati, odnosno izravno prilaziti, samootkrivati se, slati suptilne signale, stvarati romantičnu atmosferu i zbijati šale kada nam se sviđa osoba koju poznamo. Muškarci su skloniji korištenju izravnih strategija prilaženja bez obzira poznaju li osobu koja im se sviđa ili ne, što je u skladu s njihovom rodnom ulogom i vjerojatno se uči socijalizacijom.

Od osobina ličnosti važnom se pokazala ekstraverzija koja je pozitivno povezana s većinom strategija prilaženja, odnosno negativno povezana sa strategijom čekanja i kod žena i kod muškaraca, neovisno o tome poznamo li osobu koja nam se sviđa ili ne. To ne čudi s obzirom na to da je većinom riječ o izravnim strategijama prilaženja, a ova dimenzija obuhvaća osobine poput komunikativnosti i otvorenosti. Zanimljivo je to da ekstraverzija kod muškaraca nije povezana sa samootkrivanjem u situaciji kada poznaju osobu koja im se sviđa. Prediktor samootkrivanja u ovoj situaciji je intelekt koji se, između ostalog, odnosi na prihvaćanje rizika. Stoga, čini se kako kod muškaraca samootkrivanje ne ovisi toliko o njihovoj komunikativnosti koliko o spremnosti da dopuste nekome da ih upozna. Korelacijska tablica za oba spola u situaciji kada im je osoba nepoznata nalazi se u Prilogu 1, a u situaciji kada im je osoba poznata u Prilogu 2.

2. studija (Šutić, Šošćarić i Vrdoljak, 2017) - Vremenske perspektive

Uvod

Vremenske perspektive nesvjesni su kognitivni procesi pomoću kojih svojim iskustvima dajemo vremenski okvir. Razlikujemo pet vremenskih perspektiva: orijentaciju na pozitivnu prošlost koju karakterizira nostalgičan pogled na prošla iskustva, orijentaciju na negativnu prošlost koju karakterizira zaokupljenost prethodnim neuspjehom, orijentaciju na hedonističku sadašnjost koju karakterizira sklonost riziku, orijentaciju na fatalističku sadašnjost koju karakterizira prepuštanje sudbini te orijentaciju na budućnost koju karakterizira usklađivanje ponašanja s ciljevima koje želimo ostvariti (Zimbardo i Boyd, 1999). Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi postoji li povezanost vremenskih perspektiva i strategija prilaženja potencijalnom partneru.

Metoda i sudionici

U istraživanju je sudjelovalo 329 studenata, prosječne dobi 21,47 godina, od čega 69,3% žena. Podaci su prikupljeni *online* upitnikom koji se sastojao od pitanja o demografskim podacima, opisa mogućih strategija prilaženja nepoznatoj osobi, *Zimbardovog inventara vremenske perspektive* te *Skale stavova o rodnom ulogama*. *Zimbardov inventar vremenske perspektive* sadrži 56 tvrdnji, a mjeri pet vremenskih orijentacija. *Skala stavova o rodnom ulogama* sadrži 12 tvrdnji, od kojih šest mjeri tradicionalni, a šest egalitarni stav.

Rezultati

Muškarci s izraženom orijentacijom prema pozitivnoj prošlosti skloniji su zbijanju šala ($r = ,31, p < ,01$), stvaranju romantične atmosfere ($r = ,28, p < ,01$), pokazivanju resursa ($r = ,20, p < ,05$), slanju suptilnih signala ($r = ,36, p < ,05$) i traženju pomoći drugih ($r = ,21, p < ,05$). Sve navedene strategije su više ili manje izravne pa je ovu povezanost moguće objasniti činjenicom da su osobe s ovom orijentacijom prijateljski nastrojene i samopouzdanе (Zimbardo i Boyd, 1999).

Žene s izraženom orijentacijom prema hedonističkoj sadašnjosti sklonije su izravnom prilaženju ($r = ,19, p < ,01$), zbijanju šala ($r = ,15, p < ,05$), stvaranju romantične atmosfere ($r = ,25, p < ,01$), slanju suptilnih signala ($r = ,24, p < ,01$) i traženju pomoći drugih ($r = ,19, p < ,01$). Niti jedna od navedenih strategija nije u skladu sa ženskom rodnom ulogom pa njihovo

korištenje predstavlja rizik. Upravo je sklonost riziku karakteristika orijentacije prema hedonističkoj sadašnjosti (Zimbardo i Boyd, 1999).

Osobe orijentirane na budućnost razmišljaju dugoročno, stoga ne čudi da i muškarci ($r = ,21, p < ,05$) i žene ($r = ,24, p < ,01$) kod kojih je ona izražena češće koriste strategiju samootkrivanja. Otkrivanje osobnih informacija stvara osjećaj poznatosti i potiče osjećaje povjerenja i bliskosti, što su sve obilježja bliskih odnosa.

Stavovi prema rodnim ulogama

Uvod

Stavovi prema rodnim ulogama relativno su trajna vrednovanja društveno prihvaćenih pravila o podjeli rada i interakciji između rodova. Osobe tradicionalnijih stavova prema rodnim ulogama smatraju da su muškarci hranitelji obitelji, dok žene brinu o domaćinstvu. Osobe s egalitarnijim stavovima smatraju pak da žene i muškarci imaju podjednaka prava i obveze u interpersonalnim odnosima (Mihotić, 2014). Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi postoji li povezanost stavova prema rodnim ulogama i strategija prilaženja potencijalnom partneru.

Metoda i sudionici

Metoda i sudionici opisani su u odlomku o vremenskim perspektivama.

Rezultati

Muškarci s egalitarnijim stavovima prema rodnim ulogama rjeđe izravno prilaze ($r = -,20, p < ,05$), a češće čekaju da im potencijalni partner prvi priđe ($r = ,22, p < ,05$), dok žene s egalitarnijim stavovima rjeđe čekaju da im potencijalni partner priđe ($r = -,15, p < ,05$) i rjeđe traže pomoć drugih ($r = -,19, p < ,05$). Sve su povezanosti očekivane s obzirom na to da navedena ponašanja nisu u skladu s rodnim ulogama.

Zaključak

Način na koji je romantičan odnos započeo važan je zato što oblikuje očekivanja o partneru, a posljedično i naše ponašanje prema njemu (Clark, Shaver i Abrahams, 1999). Istraživanja provedena na uzorku hrvatskih studenata pokazala su kako su najčešće korištene strategije prilaženja potencijalnom partneru, koje predstavljaju početak romantičnog odnosa, samootkrivanje, slanje

suptilnih signala i zbijanje šala. Odrednicama odabira strategija prilaženja pokazale su se osobine ličnosti (od kojih se ističe ekstraverzija), vremenske perspektive (prvenstveno orijentacije prema pozitivnoj prošlosti i hedonističkoj budućnosti) te stavovi prema rodnim ulogama.

Literatura

- Babić, K. (2013). *Kognitivne odrednice suočavanja s prekidom ljubavne veze*. Neobjavljeni diplomski rad. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.
- Clark, C.L., Shaver, P.R. i Abrahams, M.F. (1999). Strategic Behaviors in Romantic Relationship Initiation. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25, 709-722.
- Larsen, R.J. i Buss, D.M. (2008). *Psihologija ličnosti*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Mihotić, I. (2014). *Stav prema rodnim ulogama i raspodjela kućanskih poslova kod bračnih parova s djecom i bez djece*. Neobjavljeni diplomski rad. Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.
- Pešorda, D., Stanojević, A., Škripelj, P. i Šutić, L. (2014, svibanj). *Povezanost osobina ličnosti i strategija prekida ljubavne veze*. Rad izložen na 4. kongresu studenata psihologije Psihozija, Zagreb, Republika Hrvatska.
- Šutić, L., Šoštarić, M. i Vrdoljak, A. (2017, travanj). *Vremenske perspektive i stavovi prema rodnim ulogama kao odrednice odabira strategije prilaženja potencijalnom partneru*. Rad izložen na 23. Danima Ramira i Zorana Bujasa, Zagreb, Republika Hrvatska.
- Šutić, L., Štrk, M., Stamenov, M., Paradžik, I., Hedžet, S. (2016, svibanj). *Povezanost osobina ličnosti i strategija prilaženja partneru*. Rad izložen na 5. kongresu studenata psihologije Psihozija, Zagreb, Republika Hrvatska.
- Zimbardo, P.G. i Boyd, J.N. (1999). Putting Time in Perspective: A Valid, Reliable Individual-Differences Metric. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, 1271-1288.

Abstract

Strategic behaviours play a crucial role in romantic relationship initiation. In this article, two studies investigating these behaviours, as classified by Clark, Shaver and Abrahams (1999) are presented. These authors describe eight different strategies. Some of them are known as direct (e.g. directly initiating a relationship) and other as passive (e.g. waiting for another person to make the first move). Possible determinants of strategic behaviours – personality traits, time perspectives and attitudes towards gender roles – are analysed and some general conclusions regarding their predictability are drawn.

Keywords: strategic behaviours in relationship initiation, personality, time perspective, gender roles

Prilog 1.

Tablica 2. Korelacijska matrica za osobine ličnosti i strategije prilaženja potencijalnom partneru u situaciji kada je potencijalni partner nepoznata osoba (N = 445).

	Žene					Muškarci				
	Ugodnost	Savjesnost	Esktraverzija	Neuroticizam	Intelekt	Ugodnost	Savjesnost	Esktraverzija	Neuroticizam	Intelekt
Izravno prilaženje	0	0	,162**	0	0	0	0	,162**	0	0
Samootkrivanje	0	0	,319**	0	,215**	0	0	,319**	0	,215**
Zbijanje šala	0	0	,216**	0	0	0	0	,216**	0	0
Stvaranje atmosfere	0	0	0,141*	0	0	0	0	,141*	0	0
Pokazivanje resursa	-,193**	0	0	,175**	0	-,193**	0	0	,175**	0
Suptilni signali	0	0	,245**	0	0	0	0	,245**	0	0
Traženje pomoći	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Čekanje	0	0	-,139*	0	-,167**	0	0	-,139*	0	-,167**

Legenda: * p < ,05
 ** p < ,01

Prilog 2.

Tablica 3. Korelacijska matrica za osobine ličnosti i strategije prilaženja potencijalnom partneru u situaciji kada je potencijalni partner poznata osoba (N = 445).

	Žene					Muškarci				
	Ugodnost	Savjesnost	Esktraverzija	Neuroticizam	Intelekt	Ugodnost	Savjesnost	Esktraverzija	Neuroticizam	Intelekt
Izravno prilaženje	0	0	,161**	0	,175**	0	,172*	,296**	0	0
Samootkrivanje	0	0	,239**	0	,324**	0	0	0	0	,207**
Zbijanje šala	0	0	,179**	0	0	0	0	0	0	0
Stvaranje atmosfere	0	0	,146*	0	0	0	0	,206**	0	,227**
Pokazivanje resursa	-,185**	0	0	,199**	0	0	0	0	0	,189*
Suptilni signali	0	0	,254**	0	0	0	0	,192*	0	0
Traženje pomoći	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-,204**
Čekanje	0	0	-,129*	0	-,163**	0	-,205**	-,370**	0,160*	0

Legenda: * p < ,05

** p < ,01